

(Continuació)

Ja no val dir que tant el partit liberal com el seu oponent el conservador comptaven amb la respectiva sucursal a Catalunya. El liberal i dintre d'aquest, formant part dels "fusio-nistes" (estava escindint en dues tendències) tenia el seu cacic en cap en la persona de Josep Comas i Masferrer. El conservador, en la persona de Manuel Planas i Casals, alias El Pantorrillas. Entre tots dos acaparaven l'activitat política del país.

El caciquisme ha estat molt criticat, cert, però no pas per tothom. Alguns, com Joan B. Solervicens i Raimon d'Abadal l'han reivindicat, amb reserves, però: "...només a Catalunya, i encara!". Pel seu costat Vicens Vives afirma que "...cal reconèixer que el caciquisme, tan bescantat per la literatura política de l'època, fou una maquinària ineludible...". Així mateix Josep Pla creu que "els cacics eren el que avui en diem professionals de la política, o sigui els únics que hi entenen una mica". El caciquisme, pesi a les opinions més o menys favorables que hem llegit, constituïa el flagell més terrible de la política espanyola. I si a Catalunya podia ser tolerat "fins a cert punt", a Andalusia, per exemple, prenia uns tons vertaderament tràgics. I la Lliga Regionalista s'havia proposat acabar amb aquell estat de coses.

Tot aquell qui s'ha sentit poc o molt interessat per les coses de la nostra política -i quines no ho són?- sap que la història de la Lliga Regionalista podria escriure's perfectament prescindint del nom de Ferran Agulló (la lluita contra el caciquisme la duia a terme oficialment i simplement la Lliga). En canvi, fóra pràcticament impossible d'escriure qualsevol història d'Agulló sense fer referència a la Lliga. La importància, de contrabaix si voleu, d'Agulló dintre el context del partit polític i més concretament de l'entretreixit elector, les seves complicades eleccions, són proverbials.

Josep Pla, en el seu llibre "Cambó. - Materials per a una història", diu: "Ferran Agulló (...) que havia fet una gran campanya contra el caciquisme...". Més endavant, en comentar el fracassat moviment polaviejista, afegeix: "Totes les notícies que en aquest capítol es donen sobre el polaviejisme em foren donades pel senyor Cambó mateix i confirmades per un testimoni ocular, el senyor Ferran Agulló, que en el tracte personal que hi vaig tenir, em semblà un esperit independent, tolerant i càustic".

Estadísticament, la història només ens diu que el doctor Robert, essent alcalde de Barcelona, a les primeres de canvi i com a preparació a les

eleccions convocades per Silvela pel 21 de maig del 1901, féu esborrar de les llistes electorals **vint-i-set mil noms** de persones inexistents. De la preparació d'aquest espectacular cop de mà no ens en diu res...

Fou en aquesta campanya que Agulló va fer les primeres armes electorals, sots la direcció del senyor Henrich, el qual, com era d'habitud en dia d'eleccions, va entregar a Agulló, de bon matí, un parell de cartutxos de duros (duros de plata, d'aquells temps, Senyor!) per atendre aquelles despeses inconfessables, segons com es miri, però no pas secretes. En ser al final de la jornada Agulló retornà al local de la Plaça Catalunya:

-Senyor Henrich, aquí té aquests diners. Han sobrat.

-Sospito, senyor Agulló, que vostè no ha fet mai eleccions...

-No senyor, són les primeres.

-Ja es veu. I dic que ja es veu perquè no sap que els diners de les eleccions no es tornen mai...

Passades aquelles eleccions, Cambó, emulant el do de pit donat pel senyor alcalde, encarregà a Ferran Agulló de construir un "Diccionari Censatari de la Lliga Regionalista". Aquest diccionari a cura d'Agulló, primer i segurament únic en el seu gènere a Catalunya i a Espanya, no fou mai impugnat ni tan sols discutit per ningú, ans ben sovint fou objecte de consultes en benefici d'altres partits polítics d'ideologies no pas catalanistes.

Era a principis del 1956 que vam tenir la sort de poder parlar personalment a casa seva (vivia al carrer del Comerç, a Barcelona) amb el senyor Joaquim Bringué, conegut amicalment pels seus correligionaris per "Quimet de la Lliga". Ell havia fet costat a Agulló, com a administrador i conserge a la vegada, quan va prendre possessió del seu càrrec de secretari de la Unió Regionalista i va seguir-lo quan, més endavant, passà a la secretaria de la Lliga Regionalista (conseqüència de la fusió de la Unió i el Centre Nacional Català, domiciliat aquest a l'antic palau de la baronessa de Maldà). El senyor Bringué, amb una memòria envejable pesi als seus anys, m'explicava: "Unes quaranta campanyes, totes les que emprengué la Lliga, organitzà i dirigí Agulló des del seu lloc de secretari, amb una competència que ningú no ha gosat mai de regatejar-li". I si bé tingué, amb tota lògica, tendència a facilitar les coses al seu partit, la seva honradesa en tots els aspectes, juntament amb la seva solvència, feia que en períodes electorals, àdhuc els enemics polítics se li acostessin per a aconsellar-se'n o perquè vetllés pels drets dels mateixos consultants.

XXX

ELS CATALANISTES

Agulló, cerebro privilegiat com a organitzador, no es presentà mai com a candidat. Agulló, amic íntim de les més sonades figures del partit, no intentà mai de ser "figura" ell mateix. Mai no volgué per a ell altra cosa que el treball obscur i pesat de preparat l'èxit dels altres.

Una vegada, conversant amb Octavi Saltor, nebot del veterà polític Gil Saltor i aleshores un jove que prometia, li digué:

-Hauries de presentar candidatura, Octavi. Tens talent.

-O, prou. Però passa que no tinc pas diners per pagar-la...

-Això deixa-ho per a mi. Té, aquí tens cinc duros perquè no sigui dit que no has pagat...

En els annals de la Lliga Regionalista és remarcable el fet que entranyà un dels seus primers conflictes interns d'envergadura. Fou amb motiu de la visita oficial del rei Alfons XIII a Barcelona que la Lliga, atribuïnt-se la representació del catalanisme, havia recomanat al poble l'abstencionisme, el silenci. Amb tot,

la recomanació fallà i la gent es manifestà pels carrers amb entusiasme i alegria... I, les coses que passen, Carner i Sunyol eren partidaris acèrrims de la inhibició, mentre Prat de la Riba i Cambó ho eren d'informar directament el monarca del descontentament del país. Havent fracassat, doncs, la positura oficial de la Lliga respecte al catalanisme i tota vegada que es considerava a ella mateixa el seu portantveu, hom podria deduir del fet, que el que havia fracassat era el mateix catalanisme...

Així, Cambó i Prat decidiren d'afrontar la qüestió des d'un altre costat. Exposaren la seva idea d'entrevistar-se amb el rei a la minoria de la Lliga a l'Ajuntament i la idea fou aprovada. L'endemà al matí tots els regidors de la minoria esperaven el monarca en un saló de la corporació municipal i, arribat que fou el moment, Francesc Cambó, com a més jove d'entre els reunits, engegà a S. M. el discurs previst, en el qual es deien coses com aquestes:

"Desde la cumbre del Tibidabo veréis los ensanches de Gracia y San Martín, que tienen extensión y vida de grandes ciudades. Pues bien, estos ensanches existen a pesar de la ley, con infracción de la ley (...) Por ello los regionalistas pedimos todas las autonomías de los organismos naturales: de la región, del municipio, de la familia (...). Esta ciudad, señor, no se siente feliz. Se engañaría vuestra Majestad si creyese que el contento que manifiesta desde que le tiene en su seno, indica que están satisfechas sus aspiraciones..."

El monarca respongué que si d'ell depengués ho concediria de seguida i de bon grat, però que essent ell un rei constitucional, passava la petició al ministre de la Guerra.

Malgrat que aquell acte s'havia realitzat a títol personal o, a tot estirar, municipal, la veritat és que provocà una crisi oberta a la Lliga i no fou pas possible, pesi als esforços de molts, de minimitzar l'incident. Com que els partidaris i els contraris a la intervenció davant d'Alfons XIII no es posaven d'acord, va constituir-se una ponència la qual va proposar de reorganitzar la Lliga sense, però, modificar-ne els estatuts. I la creació d'una "Comissió d'Acció Política" "que pogués examinar totes les qüestions immediates del partit" (M. Sabaté).

Aquesta Comissió de la qual en formaven part Prat de la Riba, Cambó, Russiñol, Abadal i Carner, fou nomenada en una Junta General

Extraordinària en la qual Prat de la Riba havia de pronunciar un discurs. Modest Sabaté ho explica així:

"Prat de la Riba no va poder assistir en aquesta reunió a causa d'estar malalt i fou Ferran Agulló -ja incorporat a la Lliga, l'home que havia de jugar de seguida un paper tan important en les tasques d'organització electoral del partit- el qui va llegir el seu discurs, un dels discursos més emocionants que Prat de la Riba va escriure i que segurament, en el seu lliit de malaltia, devia ésser inspirat amb el cor mirant cap a la immortalitat".

El discurs comença així:

"La paraula que us he de dir és que tingueu confiança en vosaltres mateixos, que no us lliureu mai a pessimismes, per justificats que semblin; que mai, ni poc ni molt, no arribeu a descoratjar-vos (...). Avui dominen vents de fronda. Però no us espanteu. Són estats transitoris d'on surten més fortes que mai les idees justes..."

¿Fou per casualitat que el transcendental discurs, amb reminiscències de Nou Testament, escrit per Prat de la Riba, fos llegit per Agulló? És evident que Prat comptava amb la seva confiança, però no ho és menys que també comptava amb la d'altres membres destacats, i notables oradors, del partit -per no dir tots-. Potser Agulló fou l'elegit a causa de la seva inveterada prosopopeia en la lectura. Potser, millor encara, ho fou per la seva reconeguda imparcialitat enfront de les dues tendències en pugna. Aquesta possibilitat entenem que és la més raonable si tenim en compte la seguretat de Prat en la no comptabilització, per part d'Agulló, de l'ajut prestat, ja que més aviat hauria de sentir-se'n orgullós, donat el seu tarannà.

Pel maig del 1901, el govern havia convocat eleccions i la Lliga va decidir d'intervenir-hi. S'hi presentà amb la candidatura dita "dels quatre presidents": el doctor Bartomeu Robert, de la Societat Econòmica d'Amics del País; Lluís Domènech i Montaner, de l'Ateneu Barcelonès; Albert Russiñol, del Foment de Treball Nacional i Sebastià Torres, de la Lliga de Defensa Industrial i Comercial. I tots quatre sortiren elegits.

Cal dir que el republicà reusenc Joan Sol i Ortega, que havia estat invitat a figurar en la candidatura (i haurien estat "cinc"), declinà la invitació per tal com creia ja tenir assegurada la seva elecció per les minories, tal com venia succeïnt de sempre amb el pacífic sistema de torns imperant.

La Lliga Regionalista, nascuda l'abril del 1901, "de la naixença de la qual no en parlà cap periòdic" (J. M. Corredor) va prenent empenta. L'afluència de votants havia estat impensadament enorme i l'ambient dels carrers es caldejava a cada dia més... Si el catalanisme, com a fet polític, feia anys que existia, aleshores començaven a néixer els catalanistes.

XXXI

LA SOLIDARITAT CATALANA

Ran del fracàs del moviment polaviejista, hauria de venir l'èxit impensable dels comicis, a què ja hem fet referència, del 1901, amb els quals, i amb paraules d'Amadeu Hurtado, "el caciquisme quedava definitivament vençut".

Així mateix haurien d'esdevenir-se d'altres successos igualment imprevisibles, com ara l'agressió a trets contra els assistents al memorable Apat de la Victòria, a la sortida del Frontó Condal, on havia tingut lloc: l'assalt, seguit de destrucció i incendi, a les redaccions de Cu-cut! i de La Veu de Catalunya; el consecutiu implantament de l'estat d'excepció a Barcelona i d'altres imponderables, per poder arribar al 1906 i gaudir de la gran fes-

tassa de la Solidaritat Catalana, moviment que havia estat prèviament proposat des de la Cambra dels Diputats, per Nicolás Salmeron, el polític almerienc que, en un temps, havia dimitit la presidència d'una república per tal de no firmar una pena de mort i que el 20 de maig d'aquell 1906, en el transcurs d'un dels actes d'homenatge tribuats per tot Catalunya als parlamentaris catalans que el 16 de març s'havien retirat del Parlament espanyol, pronunciant la coneguda frase: "A Catalunya hi ha la sava que ha de vivificar Espanya". Homenatge al que, feta excepció dels radical-lerrouxistes, se sumaren tots els partits polítics de totes les tendències.

(Continuarà)